

NA ŠTA MISLIMO KADA KAŽEMO PRIVATIZACIJA?

MILANKA JANOŠEVIĆ nas podseća na ogorčenju borbu radnika Beograd filma da sačuvaju svoje preduzeće, borbu koja je danas živa još samo u postupcima koje radnici vode za naplatu svojih potraživanja. Privatizacija Beograd filma je vođena kao trgovina nekretninama i okončana potpunim unuštenjem delatnosti preduzeća.

U vreme dok su se bioskopi još mogli spasiti, jedino su radnici za to bili zainteresovani. Pretežni deo javnosti se manje ili više precutno slagao sa vijjom vlasti da će bioskopi, kao i sve drugo, nakon privatizacije živjeti. Kupac je pa godina kasnije izgubio podršku vlasti koja mu je prodala Beograd film, pa je zaglavio na robiju. Već je i odslužio. Bioskopi nisu živunci.

Zarko Vukmirović nam otvara uvid u borbu za opstanak Narodnog univerziteta „Božidar Adžija“ koja se odvija danas, pred našim očima, tu na Vračaru. I ovde se radi o nekretninama. I ovde će verovatno neko na kraju zaglaviti na robiju, ali to nema amabaš nikake veze sa pitanjem da li će Božidarac opstati. To pitanje se rešava sada, podrškom onima koji se bore.

Aleksandar Denda nam i u ovom broju predočava neophodne predušlove za razvoj preduzetništva u postojecim uslovima.

Vlast danas paradira. Kao što smo i najavili u prethodnom broju, svi današnji tekstovi govore upravo o pozadini privatizacije partizanske i sovjetske pobeđe iz 1944. godine od strane kapitalističkih vlastodržaca danas.

Očekujemo vas na razgovoru u petak.

Učitelj nezalica i njegovi komiteti

ALI KOGA JE DANAS BRIGA ZA TO?!

SVE je bilo u redu do privatizacije.

Beograd film je, na primer, 1983. godine u svoja 24 bioskopa prikazao filmove za sedam miliona posetilaca. Za ceo svet to je impozantan podatak. Beogradani su, zahvaljujući dobroj programskoj šemi, u bioskopima Beograd filma ugostili: Emira Kusturicu, Roberta De Nira, Džonija Depa, Skorupcu i mnoge druge. Znači – uspešno društveno preduzeće.

Sopstvenim sredstvima sazidani su i opremjeni biосkopi „Voždovac“ i „Slavica“. Renovirani su i održavani svi bioskopi. Naši gradani su bili prisutni tu, u Beogradu na mnogim premierama najboljih filmova sveta. Lepo je živila filmska umetnost, ali samo u vreme društvene svojstvene preduzeće.

A onda, podem u Savet za borbu protiv korupcije. Uz veliku pomoć pokojne Verice Barać, Ivane Zlatića, Zdravka Deurića i Branka Pavlovića, mala grupa naših radnika krenula je u borbu za svoja prava. Mnogo smo morali da učimo, jer kome je od nas tog trenutka bilo jasno da nas to država plaši.

Dok je trajala borba za naša prava počele su da stižu pretreće. Poneke su bile javne. Na primer, Zvonko Nikežić je direktoru Beograd filma poslao pismo, uputstvo o ponasanju zaposlenih. Kao prvo, zabranio nam je da se obraćamo medijima, tvrdjeći da bi to bilo na našu štetu. Još uvek čuvam to famozno pismo, koje je gospodin Nikežić napisao, jer je direktor Beograd filma to od njega tražio. Da, Cenič tražio, a Nikežić postupio (tako je glasilo Nikežićev objašnjenje pred resornim ministrom). Bilo bi smješno da nije žalosno. Ministar nije reagovao.

Danac čak i ljudi iz političke i ekspertske elite otvoreno govorile da je privatizacija oduvuk u propast ne samo ona preduzeća koju su opustošena ratovima i sankcijama, već i ona koja su 2000. godinu dočekala sa dobrim šansama za oporavak i razvoj. Međutim, do pre same nekoliko godina, osim radničkih borbi gotovo da nije bilo pokušaja da se zaustavi, ili bar usponi privatizacija i spreči propagiranje. Tada je vlast na radničke optore odgovarala silom, jer, bože moj, preduzeće više nije naše. Imovina koju smo mi zidali sada je odjednom državna, jer ga država prodaje preko svoje famozne Agencije za privatizaciju.

Vlada je Beograd film stavila na program restrukturiranja, zajedno sa još sedamdesetak privrednih giganta širom Srbije, što je navodno značilo da ćemo kao važno preduzeće biti privatizovani sa naročitim pažnjom. U to vreme se još uvek smatralo da stavljanje na program restrukturiranja znači posebnu brigu države i angažovanje najboljih eksperata, što nam sve garantuje uspešnu privatizaciju.

Kao što je poznato svim Beograđanima, bioskopi posle privatizacije nisu proradili. Kupac Nikola Divanović je nekoliko godina kasnije osudjen na tri godine zatvora, zbog nezakonite preprodaje bioskopa, jer je, po obrazloženju iz presude, i državu ostetio za neplaćen porez, ali to je već neka druga priča. Jedan deo od ranije neisplaćenih akcija, ovom presudom smo i mi naplatili. I to je bio kraj Beograd filma.

Danas se pred sudom vide još dva pretresa u vezi potraživanja zaposlenih od Nikole Divanovića. Verujem da će presude biti u našu korist. Zašto? Pa, danas u vlasti nema onih koji su pomogli Divanoviću da sahraňe Beograd film. Ostao čovek, bar se nadam, bez svoje političke podrške. A da li smo i mi u armiji oplačkanih, iako smo naplatili to što smo naplatili? Pa naravno da jesmo! Jer, ko zna, da Zakon o privatizaciji nije bio naklonjen plačkašima, mi bismo verovatno i danas radili, ili bi daleko većim iznosom naplatili gubitak radnog mesta, svoju obespravljenost, nemaština, egzistencijalnu ugroženost svojih porodica, i još mnogo toga.

Cime je krenulo restrukturiranje shvatili smo da ovaj proces ne nosi ništa dobro. Radnici su se uplašili, svaku je krenuo da „gleda svoja posla“, pa sam tako ja, koja nikada ranije nisam bila u upravljačkim strukturama, baš u vreme pripreme privatizacije postala predsednica Nadrzornog odbora. Zahvaljujući ovom „počasti“ sam u par navrata bila u kontaktu sa vlasnikom Ces Mecona Zvonkom Nikežićem, i postupajućim referentom iz Agencije. Ljudi moji, kako su oni bili svemocni! Prosto, lako se

Ali koga je danas briga za to?
Ostao je Beograd bez pravih bioskopa.
Ali koga je danas briga za to?
Milanka JANOŠEVIĆ,
bivša predsednica Nadzornog odbora Beograd filma

za samoobrazovanje Rilten izušivena pitanja

uciteljneznalica.org

Imenovati TO ratom

Da li će opstati Božidarac?

NARODNI univerzitet „Božidar Adžija“, najstarija i najrečentnija ustanova neformalnog obrazovanja i celoživotnog učenja, neupitni bend moćne tradicije i višedesetnog trajanja, izdahnuo je ovih dana u prisustvu opštinskih vlasti Vračara uz saslušanje i znakovitu šutru gradske vlasti koja pilatovski stoji na bezbednoj distanci čekajući da krimen bude finaliziran, da maroderi i hijene obave pedantno i usredsredeno svoj prijavu posao.

Od trenutka kada je ukinuta autonomija ove ustanove, kognitivni momenti kada politika (opština Vračar i Demokratska stranka) preuzima skrb o nama, počinje proces sistemskog, sistematičnog i organizovanog razaranja i pljačkanja ove kuće. Na scenu stupa raspoložena moć partiskske države koja dezavuši javni interes, izruge se narativu o javnom dobru i interesu radnika, a praktikuje partikularne interese partija, interesnih grupa, lokalnih tajkuna... Božidarac postaje partijski leno, kadrovska deponija za potrošene i neraspoređene kadrove koji postupno ali uporno proždiru supstancu i potkopavaju finansijsku stabilitet ustanove. Demonska moć partokratske logike, njenih uzusa i rezona sinergiski vezana sa otvorenom pljačkom, kripto-kriminogenim aranžmanima, osobitom nespodobnošću i nestručnošću partijskih direktora i menadžerijalnog aparata zakonomerno vodi Božidarac u polovinu gubitke i potonju odluku o likvidaciji.

Iako misija ove ustanove izlazi iz okvira usko shvaćeno tržišnog poslovanja, iako koncept neformalnog obrazovanja i obrazovanja odraslih u Evropi ima apartno mesto i uživa snažnu podršku i potporu države i društvene zajednice u celini, u našem slučaju poslovanje i delanje je prepusteno isključivo tržištu i njegovim pravilima. Božidarac nije na budžetu i nikada nije nastojao da se domogne budžetske infuzije. Božidarac je insistirao da se politika, privatni interesi, i partija isteraju iz ove kuće i da se stane u kraj njihovom štetocnkom deluju.

Eutanazija ili otvoreno ubistvo obavljeno je dugogodišnjim iscrpljivanjem, činjenjem, kao i nečinjenjem, tolerisanjem menadžera sa partijskim zaledjem, koji su cijelom gurnuli ustanovu u gubitke kako bi se realizovali njihovi lukrativni, nimalo mistični interesi. Božidarac se nalazi u srcu Vračara i bez sumnje je da je zakulisna namjera da se neko dočepa zgrade i skupinu kvadrata.

Svi pokušaju da se odgovornim ljudima iz opštine Vračar prezentuje značaj i važnost naše ustanove bili su uzaludni. Nije bilo senzibiliziranosti niti spremnosti da se uz pomoć gradske vlasti osmisli delotvoran i funkcionalan koncept koji bi od propadnja sačuval oву staru ustanovu izvršne reputacije i još slijednje perspektive.

Medijski prostor je potpuno zatvoren i uspešno kontrolisan od svih čimbenika našeg političke scene, moć sindikata i organizovan otpor radnika nedovoljni da se zaustavi ova pogrešna i naopaka politika. Javnost Srbije prisustvuje još jednom drskom aktu političkog nasilja, još jednom paradigmatskom primjeru bezobzornosti političke klase, nema i nespodobna da podigne svoj glas već u zavrsnu fazu „neizbežne“ implementacije.

U Srbiji nikada nije urađen obračun koliko je finansijskog i simboličkog kapitala izgubljeno u privatizaciji – od pada standarda životinja do prelaska u privatizaciju kvaliteti i kvalitetu kulture produkcije, znanja i društvene solidarnosti. Jasno je da tajkuni u bilo kojoj oblasti neće sami od sebe pustiti kontrolu nad resursima i da ideologija koja nam poručuje: „Skupite se kao interesna grupa pojedinaca i konkurenčne na slobodnom tržištu“ služi samo da okrivi one koji nemaju pristup resursima zato što nemaju pristup boljim, u tom trenutku privatizacija nije započela, već je ušla u zavrsnu fazu „neizbežne“ implementation.

Međutim, nakon što razjasnimo ovu razliku, tek tada počinju problemi, jer jedno je prodaja društvene i državne imovine u privredi koju sprovodi državni aparat u skladu s „neskladu“ sa pozitivnim propisima, a nešto sasvim drugo pojmom i proces privatizacije koji se još od vremena SFRJ formalno i neformalno odvija na svim nivoima društva i nad svim oblicima društvenih dobara, ne samo u privredi već i u obrazovanju, zdravstvu, kulturi, medijima, civilnom sektoru, pa sve do privatizacije vlasti od strane političkih partija i državnih službi. Nema sumnje da se ova dva

procesa višestruko prepliću, nadopunjaju, međusobno podstiču i prislušku u pomoć kad onaj drugi posustane, ali da bi smo razumeli taj odnos i izumeli kako da uklonimo njegovu malignu vladavinu nad našim životima, moramo razjasniti da se radi o dva različita procesa.

A na najopasnije je kada govoreći o privatizaciji mislim samo na one njeone vidove čijim smo posledicama bili najneposrednije izloženi – formalnoj privatizaciji preduzeća nakon 2001. godine i „neformalnoj“ privatizaciji kapitala tih istih preduzeća tokom devedesetih. Mnogo pre nego što nam je privatizacijom oduzeto odlučivanje u preduzećima, izvršena je privatizacija znanja, čime nam je oduzeta kompetencija da donosimo valjane odluke. U trenutku kada su nas eksperți „součili“ sa svojim nalazima da je socijalistički sistem neefikasan, komplikovan, skup i neizvestan, a kapitalistički profitabilan, jednostavan, racionalan i održiv, i prepuštili nam da „izaberemo“ koji od dva opisana sistema smatramo boljim, u tom trenutku privatizacija nije započela, već je ušla u zavrsnu fazu „neizbežne“ implementation.

Ovo je poslednja prilika da gradske vlasti, budući da je zgrada vlasništvo grada Beograda, intervenišu i spasu što se spasi da. Ovo je još jedan veliki test koji će odrediti karakter vladajuće politike u Srbiji.

Radnike naše ustanove ne zanimaju njihovi koalicioni aranžmani i domundavanja, ropska namigivanja i raskusurivanja, zanima ih da očuvaju svoju radnu mesto i obezbede egzistenciju svojih deci. Ovde više nema ni ideologije ni politike, ostaje samo neprijatan vonj paljevine nakon razbojnog pira.

Zarko Vukmirović,

predsednik sindikata Narodnog univerziteta „Božidar Adžija“

PROGRAM UNAPREĐENJA KONKURENTNOSTI PREDUZETNIŠTVA, POSTOJEĆIH I NOVIH MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA U SRBIJI DO 2025. (5)

4.4.1 Formiranje novih finansijskih institucija i mehanizama finansiranja mikro i malih preduzeća

FOND ZA RAZVOJ treba restrukturirati u Fond fondova i to tako da svaki od fondova ima svoju posebnu upravu i program rada sa jasno definisanim portfeljom sredstava i načinom njegovog očuvanja. Trebalo bi formirati sledeće forme:

A. **Fond početnog kapitala (FPK)** sa dinarskom protivrednošću €150 miliona sa ciljem finansiranja strat-up (otpocinjana posla) preduzeća, kognitivni momenti kada politika (opština Vračar i Demokratska stranka) preuzima skrb o nama, počinje proces sistemskog, sistematičnog i organizovanog razaranja i pljačkanja ove kuće. Na scenu stupa raspoložena moć partiskske države koja dezavuši javni interes, izruge se narativu o javnom dobru i interesu radnika, a praktikuje partikularne interese partija, interesnih grupa, lokalnih tajkuna... Božidarac postaje partijski leno, kadrovska deponija za potrošene i neraspoređene kadrove koji postupno ali uporno proždiru supstancu i potkopavaju finansijsku stabilitet ustanove. Demonska moć partokratske logike, njenih uzusa i rezona sinergiski vezana sa otvorenom pljačkom, kripto-kriminogenim aranžmanima, osobitom nespodobnošću i nestručnošću partijskih direktora i menadžerijalnog aparata zakonomerno vodi Božidarac u polovinu gubitke i potonju odluku o likvidaciji.

B. **Mešoviti venture kapital fond (MVKF)**, bio je namenjen za finansiranje brzo rastućih preduzeća, nabavku opreme i novih tehnologija, obezbeđivanje potrebnih certifikata za nastup na inostranstvu, plaćanje troškova zaštite intelektualne svojine u inostranstvu, finansiranje troškova istraživanja i razvoja. Fond bi počeo svoju aktivnost sa € 50 miliona i bio bi otvoren za učešće međunarodnih finansijskih institucija i privatnih investicionih fondova sa rastom do € 400 miliona. Ovaj fond ne bi mogao da koriste povezana preduzeća.

C. **Kreditno garancijski fond (KGF)** sa potencijalom od € 250 miliona sa ciljem davanja kreditnih garancija postojećim MSP i davanje dodatnih garancija novoformiranim mikro i malim preduzećima i zanatskim radnjama. KGF bi se plasirao direktno korisnicima i finansirao bi obrtni kapital i nabavku opreme i emitovanje garancija po nalogu postojećih MSP. Limiti bi bili od € 30.000 do € 200.000 do roka od 4 godine sa 1 godinom počeka. Kamatna stopa bi bila na nivou do 5% p.a., a plasirana sredstva glavnice bi se revalorizovala indeksom rasata cena na malo. Maksimalni iznos koji bi se finansirao ne bi mogao da bude veći od 30% ukupne vrednosti investicije.

D. **Mešoviti venture kapital fond (smelog kapitala (RFSK))** Vladilo bi se obavezala da stori uslove i učestvuje u formiranju sa zainteresovanim lokalnim zajednicama najmanje 9 regionalnih Venture capital fondova koji bi se specijalizovali u obezbeđivanju malih iznosa kapitalnih ulaganja u MSP sa izskazanim potencijalima rasta. Fondovi bi poslovali po konceptu Unit Trust fondova – emitovali bi svoje akcije (koje bi bile garantovane od strane lokalne samouprave i države).

Predjednički plasmani u kapital MSP ne bi bili veći od € 200.000 po jednom MSP, odnosno ne bi bili veći 1/2 potrebe investicije MSP. Portfolio akcija RFSK bi bio stratifikovan sektorski i menjao bi se u zavisnosti od ostvarenih dividendi.

E. **Poslovni andeli (PA)** Naše poslovno okruženje po definiciji odgovara PA – visok rizik, turbulentne promene i mogućnost visokog profita ili gubitka osnovnog malog uloga – ne većeg od € 50.000. Ministarstvo finansija bi dal prelog izmenje propisa kojima bi za ove svrhe državljani Srbije koji žive i rade u inostranstvu, mogli da transferišu svoj novac u Srbiju bez plaćanja poreza ili taks na sve iznose preko 10.000 EUR.

Preduslov za ulazak PA je isti kao i za sve strane investitore:

- Zaštita uloga u deviznom znaku
  - Transfer dobiti
  - Repatriacija uloga
  - Sigurnost ugovora
- C. Mikrokreditne institucije.** Donošenjem posebnog zakona omogućiti formiranje velikog broja mikrokreditnih fondova kao nedepozitnih institucija